

Akciová společnost – změny základního kapitálu

I. Obecné poznámky ke změnám základního kapitálu v AS

1. Základní kapitál

- definice v § 58 odst. 1 ObchZ (aplikace i na AS),
- minimální výši určuje zákon (dle způsobu založení AS)
- výše je určena při založení AS (zakladatelská listina nebo smlouva, stanovy, zápis do OR – konstitutivní účinky),
- ZK není označením pro majetek, který byl vložen do AS, ale pouze vyjádřením jeho hodnoty v penězích, v níž se rovná jmenovité hodnotě akcií, jejichž emisní kurs byl tímto majetkem splacen,
- ZK může AS volně používat, peněžité vklady tvořící ZK lze používat až po zápisu ZK do OR (srov. § 163a odst. 4 a § 204 odst. 2 ObchZ),
- ZK je třeba odlišovat od *obchodního majetku* AS, který je tvořen penězi, věcmi, pohledávkami, jinými právy a penězi ocenitelnými hodnotami; u AS jde o veškerý majetek, nikoli jen majetek sloužící k podnikání.

2. Funkce základního kapitálu

- funkce měřítka zisku a ztráty,
- funkce garanční vůči věřitelům,
- funkce míry účasti společnosti vůči akcionářům (podle poměru jmenovité hodnoty akcie k základnímu kapitálu se určuje podíl akcionáře na zisku (§ 178 odst. 1) a na likvidačním zůstatku (§ 220 odst. 1), rozsah přednostních práv akcionářů (§ 204a odst. 1), rozsah účasti na zvýšení ZK z vlastních zdrojů (§ 208 odst. 7), počet hlasů na VH (§ 180 odst. 1), zvláštní akcionářská práva menšinových akcionářů (§ 181, § 182, § 183h, § 220e odst. 12 a 13, § 220k odst. 3, § 220p odst. 1), schopnost valné hromady k usnášení (§ 185).

3. Změny výše základního kapitálu

AS může změnit výši ZK jen v případech stanovených zákonem a jen zákonem stanovenými postupy. *Ke změně výše může dojít v těchto případech :*

a) v důsledku rozhodnutí příslušného orgánu společnosti o zvýšení nebo snížení ZK, popř. na základě rozhodnutí příslušného státního orgánu o snížení ZK – banky, investiční společnosti a investiční fondy.

b) v důsledku sloučení AS s jinou společností nebo s více společnostmi – viz § 220a a násl. ObchZ.

Od pojmu „zvýšení nebo snížení ZK“ je třeba rozlišovat pojem „zvyšování a snižování ZK“, což je právem (zákonem) upravený postup AS, jehož cílem je zvýšit nebo snížit ZK. Postup při zvyšování ZK je upraven v § 202 – 210 ObchZ, postup při snižování je upraven v § 211 – 216a ObchZ.

4. Rozhodování o změně výše ZK (shodné rysy pro zvyšování a snižování)

1. Oznámení o změně (uveřejnění/pozvánka na VH), speciální ustanovení § 202 a § 212 (odkaz na § 211 odst. 1).

2. Rozhodnutí je přijímáno kvalifikovanou většinou hlasů přítomných akcionářů (§ 186 odst. 1 a 2, § 187 odst. 1 písm. b).

3. Pokud AS vydala více druhů akcií, je nutná kvalifikovaná většina každého druhu akcií.

4. Pro usnesení jsou předepsány speciální náležitosti (§ 203 a § 211).

5. O rozhodnutí musí být pořízen notářský zápis.

Ke změně výše ZK může dojít jen změnou stanov po rozhodnutí VH. Stanovy se mění automaticky, VH nemusí o jejich změně rozhodovat individuálně.

5. Zápisy do OR

Zápis změny výše ZK do OR má konstitutivní účinky – je nezbytný.

ObchZ vyžaduje ve stanovených případech *dva zápisy* :

- **při prvním je předmětem rozhodnutí VH o změně ZK (tzv. předběžný zápis či zápis „úmyslu“ změnit výši ZK),**
- **při druhém se zapisuje nový výše po procesu změny – tzv. definitivní zápis s konstitutivními účinky. Tímto okamžikem se ex lege mění stanovy.**

U zvyšování ZK se nevyžaduje předběžný zápis při zvyšování z vlastních zdrojů AS a rozhodnutí VH, jímž se pověřuje představenstvo (srov. § 210 – viz níže).

Předběžný zápis se vyžaduje u zvyšování ZK upsáním nových akcií (§ 203 odst. 4), u podmíněného zvýšení (§ 207 odst. 4) a u kombinovaného zvýšení (§ 209a odst. 5).

Předběžný zápis se vyžaduje vždy u kteréhokoliv způsobu snížení ZK.

Předběžný zápis = předběžná soudní kontrola usnesení VH, aby nedošlo dodatečně ke zmaření celého průběhu upisování akcií, pokud rejstříkový soud zjistí, že usnesení VH je neplatné a z tohoto důvodu zamítne návrh na povolení zápisu zvýšení ZK do OR (zavedla novela ObchZ č. 142/1996 Sb., znal i zák. č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech a čl. 25 Druhé směrnice).

Lhůta pro podání návrhu usnesení o zvýšení ZK do OR - § 203 odst. 4, § 207 odst. 4, § 209a odst. 5. U snížení ZK - § 211 odst. 4. Návrh na zápis podává představenstvo do 30 dnů od usnesení VH. Lhůta je pořádková, její zmeškání nemá za následek možnost či povinnost soudu zamítnout návrh na zápis usnesení VH do OR. Zápis usnesení zveřejňuje RS v Obchodním věstníku.

6. „Druhy“ a důvody zvýšení základního kapitálu

6. 1 Druhy :

Podle toho, zda se v souvislosti se změnou výše ZK mění i hodnota čistého obchodního majetku a vlastního kapitálu, se rozlišuje :

- a) **efektivní** (konstitutivní) zvýšení – zvyšuje se ČOM i VK (upsání nových akcií, podmíněné a kombinované zvýšení),
- b) **nominální** (formální, deklaratorní) zvýšení – nezvyšuje se ČOM ani VK, roste jen výše ZK na úkor jiných zdrojů, odrazí se ve zvýšení počtu akcií nebo jejich jmenovité hodnoty (zvýšení ZK z vlastních zdrojů).

6. 2 Důvody :

Důvod zvýšení závisí především na způsobu zvýšení :

- **důvody efektivního zvýšení** – např. potřeba posílit vnitřní zdroje financování, odvrácení úpadku, posílení kapitálové přiměřenosti, získání určitého majetku nepeněžítým vkladem, který by nebylo možné získat jinak,
- **důvody nominálního zvýšení** – posílení důvěryhodnosti AS v obchodních vztazích a při získávání vlastních zdrojů.

6. 3 Rozsah zvýšení ZK : při upisování nových akcií, při kombinovaném zvýšení nebo zvýšení z vlastních zdrojů lze rozsah určit pevnou částkou, rozpětím, horní hranicí, dolní hranicí.

Při podmíněném zvýšení – ne více než o jednu polovinu ZK.

Nové akcie nemusí být vydávány u zvýšení z vlastních zdrojů – lze zvýšit jejich jmenovitou hodnotu. V případě, že se vydávají akcie nové, uvádí se v pozvánce na VH i jejich jmenovitá hodnota. Jmenovitá hodnota dosavadních akcií se uvádí pouze při zvyšování ZK z vlastních zdrojů.

7. „Druhy“ a důvody snížení základního kapitálu

7. 1 Druhy :

- a) **efektivní** (konstitutivní) snížení – pokud se v souvislosti se snížením ZK mění i hodnota ČOM,
- b) **nominální** (formální, deklaratorní) – pokud se hodnota ČOM nemění.

7. 2 Důvody :

- a) **povinné snížení** ZK (důvody předepsané zákonem) - § 161b odst. 4 a § 161c odst. 2 ObchZ, pokud :

- společnost nabyla vlastní akcie a nezczizila je v zákonné lhůtě, a to o jmenovitou hodnotu těchto akcií, anebo
- vykáže-li v rozvaze vlastní akcie a součet výše základního kapitálu a částek uvedených v § 178 odst. 2 písm. a) a b) přesáhne hodnotu vlastního kapitálu, pak nejméně o částku, která se rovná tomuto rozdílu.

Nesníží-li AS základní kapitál v případech, kdy to nařizuje zákon, je možné ji soudně zrušit a nařídit likvidaci.

ZK nesmí být snížen pod zákonem stanovenou minimální hranici. Jinak je rozsah snížení věcí společnosti. Je-li AS povinna snížit ZK, pak je rozsah snížení dán jmenovitou hodnotou akcií, jichž se týká. K tomu dále srov. § 213 odst. 1 ObchZ.

- b) **dobrovolné snížení** ZK (důvody určené společností) – úhrada vzniklé ztráty, převod do některého fondu, upuštění od vymáhání nesplaceného emisního kursu, přebytek provozního kapitálu, který má být rozdělen mezi akcionáře atd.

II. Způsoby zvyšování základního kapitálu v AS

1. Zvýšení základního kapitálu upisováním nových akcií

1. Právní úprava - § 203 - § 206 (pozor - § 204 odst. 1)
2. Podmínky pro zvýšení upisováním peněžitých vkladů a nepeněžitých vkladů (§ 203 odst. 1)
3. Obsahové náležitosti usnesení VH - § 203 odst. 2
4. Úpis s přednostním právem nebo je toto právo omezeno či vyloučeno (srov. § 204a odst. 5 a 6 ObchZ). Nelze vyloučit nebo omezit stanovami, ale až usnesením příslušné VH, a to v *důležitém zájmu* společnosti a ve *stejném rozsahu* pro všechny akcionáře. Důvody vyloučení nebo omezení předkládá představenstvo VH, která má rozhodnout o zvýšení ZK. Za omezení nebo vyloučení přednostního práva se nepovažuje, jestliže po usnesení VH upíše všechny akcie obchodník s cennými papíry na základě smlouvy o obstarání CP. Smlouva však musí obsahovat závazek obchodníka s CP prodat osobám, které mají přednostní právo, na jejich žádost, za stanovenou cenu a ve stanovené lhůtě akcie v rozsahu jejich přednostního práva.

Upisování akcií bez využití přednostního práva :

- a) upisování akcií předem určeným zájemcem nebo zájemci (dostatečná individualizace nebo způsob jejich výběru, může jím být akcionář i třetí osoba),
- b) upisování akcií dohodou akcionářů podle § 205 ObchZ,
- c) upisování akcií na základě veřejné nabídky k upisování akcií.

5. Akcionáři se mohou prioritního práva na upisování akcií *vzdát* písemným projevem s úředně ověřeným podpisem nebo prohlášením na VH, pak musí být prohlášení uvedeno v notářském zápise z VH.

6. Přednostní právo na upisování akcií je samostatně převoditelné (srov. § 156a odst. 2 ObchZ). Přednostní právo je převoditelné od zápisu úmyslu zvýšit ZK do OR.

7. Rozhodne-li VH o zvýšení ZK peněžitými vklady, má každý akcionář právo upsat část nových akcií v rozsahu jeho dosavadního podílu na základním kapitálu. Informaci o přednostním právu je představenstvo povinno zveřejnit, aby ti, kterým svědčí jej mohli vykonat. Prioritní právo je zákonem upraveno proto, aby byl – je-li na tom ze strany akcionářů zájem – zachován i při standardním zvýšení ZK dosavadní „poměr sil“. Novela ObchZ (370/2000) – opuštění zásady občanského práva hmotného, že se nelze vzdát práv, jež mohou vzniknout teprve v budoucnu – ObchZ výslovně povoluje vzdát se upisovacího práva i před rozhodnutím o zvýšení ZK (viz bod 5.).

8. A priori se *vylučuje* možnost uplatnit přednostní právo při zvýšení ZK nepeněžitými vklady. Mají-li být upsány, musí to být vyjádřeno už v ohlášení VH a v jejím usnesení. Nepeněžité vklady se upisují jen v důležitém zájmu společnosti. Při rozhodování je upisovatel jako akcionář vyloučen z hlasování o svém nepeněžitém vkladu. Ocenění nepeněžitého vkladu znalcem může VH schválit nebo odmítnout, nemůže jej měnit (k nepeněžitým vkladům srov. § 204 odst. 3).

9. „Předem určený zájemce“ – obchodník s cennými papíry nebo akcionář či jakákoliv třetí osoba. O PUZ jde vždy :

- je-li emisní kurs akcií splácen nepeněžitými vklady či započtením pohledávek při vkladech v penězích, nebo
- je-li emisní kurs splácen peněžitými vklady, bylo-li vyloučeno nebo omezeno přednostní právo akcionářů, nebo
- se jej některý akcionář nebo všichni akcionáři vzdali, nebo jej v plném rozsahu nevyužili.

10. Podle obecného pravidla má být k upisování akcií přistoupeno až po zápisu usnesení o zvýšení ZK do OR. Novela ObchZ č. 370/2000 Sb. toto

pravidlo prolomila v zájmu rozšíření možnosti prakticky užitečných řešení – dovoluje se úpis akcií před zápisem, pokud je vázán na podmínku stanovenou v § 203 odst. 4 ObchZ. Ust. § 204 odst. 1 obsahuje odkazy na přiměřenou aplikaci úpravy upisování akcií na základě jejich veřejné nabídky při zakládání AS. (Další výjimky – rozvazovací a odkládací podmínka).

11. Po ukončení upisování a splacení nepeněžitých vkladů, anebo po splacení alespoň 30% jmenovité hodnoty upsaných akcií spolu s přidáním emisním áziem podá představenstvo návrh na zápis zvýšeného základního kapitálu do OR.

12. Po zápisu je nutné splnit povinnost, kterou má společnost k obligatornímu rezervnímu fondu.

13. Poukázka na akcie – zařadila technická novela (zák. č. 501/2001 Sb.), aby se dalo s cennými papíry nahrazujícími akcie obchodovat ještě před zápisem zvýšení ZK do OR. Vydávají se osobám, které se účastní zvýšení ZK, splatili zcela emisní kurs akcie, převoditelnost nově vydaných akcií nesmí být omezena. Poukázka na akcie je CP na doručitele a jsou s ní spojena veškerá práva upisovatele. Převádí se smlouvou, která nemusí mít písemnou formu. Listinná poukázka se převádí též předáním, zaknihovaná odepsáním z účtu převodce na účet nabyvatele.

2. Podmíněné zvýšení ZK (§ 207 ObchZ)

1. Záměr – přilákat další zájemce o investice do akciového kapitálu, aniž by se již okamžikem investování stali akcionáři.

2. K uvedenému účelu jsou vydávány dluhopisy. Ve vazbě na jejich vydání se současně rozhoduje o podmíněném zvýšení ZK.

3. V době rozhodování VH o zvýšení ZK ještě není známo, zda a o kolik bude ZK zvýšen – závisí na majitelích výměnných nebo prioritních dluhopisů, zda a v jakém rozsahu svá práva uplatní. VH může rozhodnout pouze o horní

hranici zvýšení ZK, a to ve vazbě na rozsah přednostních a výměnných práv přiznaných majitelům emitovaných dluhopisů.

4. Podmíněné zvýšení nesmí přesáhnout polovinu stávajícího ZK a musí být spojeno s rozhodnutím vydání dluhopisů. Na to je třeba pamatovat již při tvorbě stanov – srov. § 160 a § 174 písm. b).

5. Dluhopisy mohou být vydány jako *prioritní (přednostní)* nebo *vyměnitelné (konvertibilní)*.

Prioritní dluhopisy - kromě práva na výnos a práva na splacení jejich nominální hodnoty je do nich vtěleno též právo na přednostní úpis akcií při zvyšování ZK. Pro uplatnění přednostního práva na upisování akcií plynoucího z PD může dle § 217a vydat AS opční listy. K tomu, aby bylo přednostní právo z prioritních dluhopisů vydaných v zaknihované podobě samostatně převoditelné, se vydání opčního listu vyžaduje přímo zákonem (§ 160 odst. 4).

Osoba oprávněná z prioritního dluhopisu uplatňuje své přednostní právo vůči společnosti upsáním akcií společnosti.

Vyměnitelné dluhopisy – vedle práva na výnos je do nich vtělen alternativní nárok požadovat buďto splacení jeho jmenovité hodnoty anebo výměnu dluhopisu za akcie v souvislosti se zvýšením ZK. *Výměnné právo uplatňuje majitel dluhopisu u AS doručením písemné žádosti o výměnu dluhopisu za akcie AS.* Doručení žádosti nahrazuje upsání a splacení akcie.

Na vydání obou druhů dluhopisů mají přednostní právo akcionáři.

6. Náležitosti usnesení VH o podmíněném zvýšení ZK stanoví § 207 odst. 3 ObchZ. Spolu s tímto usnesením musí být přijato též usnesení dle § 160 odst. 2 ObchZ.

Podmíněnost zvýšení ZK je zakotvena v tom, že se schvaluje při rozhodování o vydání dluhopisů a tudíž není známo, zda majitelé dluhopisů využijí svá práva a jak. O době, podmínkách a rozsahu zvýšení ZK musí být rozhodnuto ještě před vydáním dluhopisů – jejich majitelům musí být předem garantováno, že budou

moci svá práva využít. Vydávání dluhopisů nemůže začít dříve, než bylo usnesení VH o podmíněném zvýšení zapsáno do OR a zveřejněno.

7. Předběžný zápis do OR – viz § 207 odst. 4, definitivní zápis do OR – viz § 207 odst. 6.

3. Zvýšení ZK z vlastních zdrojů AS (§ 208 - § 209 ObchZ)

1. Po schválení řádné, mimořádné nebo mezitímní účetní závěrky může VH AS rozhodnout, že použije čistého zisku po provedení přidělu do rezervního fondu podle § 217 ObchZ, nebo jiného vlastního zdroje společnosti vykázaného v účetní závěrce ve vlastním kapitálu, ke zvýšení ZK. *Lze použít i nerozdělený zisk z minulých let.*

Nelze použít rezervního fondu v rozsahu, který AS vytváří povinně.

Závěrka schválená auditorem bez výhrad a vztahující se k údajům ne starším víc než šest měsíců.

2. Zvýšení ZK z vlastních zdrojů je nominálním zvýšením, je pouhou *účetní operací* v pasivech společnosti. Zůstatek některého účtu pasiv, které tvoří vlastní kapitál AS, se převede na jiný účet pasiv – základní kapitál.

3. Zákaz zvýšení ZK z vlastních zdrojů – viz § 208 odst. 2 ObchZ.

4. Na zvýšení ZK se akcionáři podílejí v poměru jmenovitých hodnot jejich akcií. Podílejí se i vlastní akcie v majetku společnosti, která ZK zvyšuje i akcie společnosti, které jsou v majetku jí ovládané osoby nebo osoby ovládané ovládanou osobou.

5. Zvýšení základního kapitálu se provede :

- a) *vydáním nových akcií* a jejich bezplatným rozdělením mezi akcionáře podle poměru jmenovitých hodnot jejich akcií, nebo
- b) *zvýšením jmenovité hodnoty dosavadních akcií.*

Dále srov. § 209 odst. 2 – 6 ObchZ.

4. Kombinované zvýšení základního kapitálu (§ 209a ObchZ)

1. Dochází k vydání nové emise akcií, které jsou zájemci upisovány pod pari, přičemž AS hradí z vlastních volných disponibilních zdrojů zbývající – úpisem nekrytou – část emisního kursu.

2. Kombinované zvýšení není povoleno obecně, jeho možnosti využití jsou vázány na dvě situace : akcie AS jsou kótované a jejich kurs na regulovaném trhu v době rozhodnutí VH nedosahuje výše jmenovité hodnoty akcie.

3. Kombinované zvýšení lze využít i pro úpis a vydání akcií zaměstnancům – respektování podmínek dle § 158 ObchZ.

4. Další podmínky :

a) postup a bližší podrobnosti pro kombinované zvýšení ZK musí být určeny ve stanovách,

b) jsou vyloučeny úpisy nepeněžitými vklady,

c) je zakázáno vyloučit nebo omezit přednostní upisovací právo akcionářů.

5. Povinnost upisovatele – srov. § 209a odst. 3 ObchZ. Povinnost představenstva – viz § 209a odst. 4.

6. Přiměřená aplikace ustanovení vymezených v § 209a odst. 5 ObchZ.

5. Zvýšení ZK rozhodnutím představenstva (§ 210 ObchZ)

1. *Zákon, stanovy, usnesení valné hromady* přijaté kvalifikovanou většinou a vyhotoven notářský zápis.

2. Upisováním akcií (i nepeněžitými vklady) a z vlastních zdrojů s výjimkou nerozděleného zisku (blíže viz § 210 odst. 1)

3. Nejvýše o 1/3 dosavadní výše ZK v době, kdy VH představenstvo pověřila. Pověření nahrazuje rozhodnutí VH. Pověření se nezapisuje do OR, ale zakládá se do sbírky listin. Do OR se zapisuje rozhodnutí představenstva.

4. Pověření je možno udělit nejdéle na dobu pěti let. V tomto období může představenstvo zvýšit ZK i vícekrát, avšak nesmí být překročena 1/3 ZK v době, kdy VH o pověření rozhodla.

III. Způsoby snižování základního kapitálu - obecné poznámky

1. O snížení rozhoduje valná hromada kvalifikovanou většinou hlasů přítomných akcionářů. Hlasování podle druhů akcií se nepoužije, pokud VH rozhoduje o snížení ZK s využitím pouze vlastních akcií nebo zatímních listů v majetku AS.

2. Podmínky : ZK nesmí snížením klesnout pod zákonem stanovenou minimální hranici a nesmí se zhoršit dobytnost pohledávek věřitelů.

3. Pozvánka/oznámení na valnou hromadu - § 212, náležitosti usnesení VH - § 211 odst. 1 ObchZ.

4. Povinné snížení ZK – AS použije vlastní akcie a zatímní listy ve svém majetku.

5. Ostatní případy (důvody) snížení – především vlastní akcie a zatímní listy.

6. Jiný postup – použití vlastních akcií nepostačuje ke snížení v rozsahu určeném valnou hromadou nebo by tento způsob nesplnil účel snížení ZK.

7. Vlastní akcie a ZL – listinné zničí, zaknihované – příkaz ke zrušení osobě, která vede evidenci.

8. Způsoby snížení ZK stanovené zákonem :

a) snížení jmenovité hodnoty akcií a zatímních listů,

b) vzetí akcií z oběhu na základě losování,

c) vzetí akcií z oběhu na základě návrhu,

d) upuštění od vydání akcií.

9. Ochrana věřitelů :

a) *plnění povinností informační a publikační povahy* – do OR se zapisuje jak záměr snížit ZK, tak i výsledek celé operace, tzn. snížený ZK. K ochraně věřitelů ohledně oznamovací a publikační povinnosti srov. § 215 ObchZ,

b) *plnění povinnosti zajišťovací* – v oznámení nebo zveřejnění musí AS vyzvat věřitele, aby u ní přihlásili pohledávky, které vůči ní mají. Věřitelům je uplatnění poskytnuta devadesátidenní lhůta k uplatnění nároku na dostatečné zajištění dosud nesplacených pohledávek. (K tomu dále srov. § 216a odst. 4 ObchZ – zákonné ručení členů představenstva).

1. Snížení jmenovité hodnoty akcií a zatímních listů (§ 213a ObchZ)

1. Při *nominálním snížení ZK* je tento způsob nejčastěji využíván k úhradě ztráty, kdy se o úhrn snížených jmenovitých hodnot sníží nebo vyrovná ztráta. Snížení musí proběhnout ve stejném poměru všem akcionářům, akcionářům nebude vyplácena žádná částka.

2. Při *efektivním snížení* se částka, o kterou se sníží nominální hodnota akcií, uvolní a vyplatí se akcionářům. Snížení musí proběhnout ve stejném poměru všem akcionářům.

3. Výměna akcií nebo vyznačení nižší jmenovité hodnoty na dosavadní akcii nebo zatímním listu s podpisem člena (členů) představenstva oprávněných jednat jménem společnosti. Akcionáři jsou povinni akcie nebo zatímní listy předložit, v opačném případě není oprávněn vykonávat práva s nimi spojená a představenstvo uplatní postu podle § 214 ObchZ.

4. Zvláštní postup efektivního snížení – *metoda liberace* (§ 213a odst. 1...“ledaže účelem snížení ZK je prominout nesplacenou část emisního kursu akcií“)

Sníží-li se jmenovitá hodnota nesplacených akcií, na které byly vydány zatímní listy, a splátky byly rozvrženy rovnoměrně na všechny upsané akcie, lze

zatímní listy buď vyměnit za akcie o nižší jmenovité hodnotě, nebo se vymění za zatímní listy znějící na nižší jmenovitou hodnotu. Akcionářům společnost nevyplácí peníze, ale uzavírá s nimi dohodu o prominutí dluhu.

2. Vzetí akcií z oběhu na základě losování (§ 213b ObchZ)

1. Losování akcií je možné pouze tehdy, jestliže je připouštěly stanovy AS v době, kdy společnost emitovala akcie, které mají být vzaty z oběhu losováním. Při tomto způsobu je akcionář zbaven akcií bez ohledu na jeho vůli.

2. Rozhodnutí VH o vzetí akcií z oběhu na základě losování musí být zveřejněno. Akcie nelze losovat pře zveřejněním rozhodnutí VH v Obchodním věstníku.

3. Stahování akcií z oběhu losováním je nabývání vlastních akcií podle § 161b odst. 1 písm a). Nad nabýváním vlastních akcií losováním vykonává státní dozor Komise pro cenné papíry bez ohledu na to, zda jsou akcie registrované či nikoliv.

4. Zaknihované akcie – před losováním musí být *očíslovány*, jinak by bylo nutné losovat akcionáře, nikoli akcie. AS podá příkaz k očíslování osobě, která vede evidenci zaknihovaných CP (SCP) a současně požádá o výpis z této evidence, který musí obsahovat i čísla akcií. Po dobu, kdy jsou akcie očíslovány, *se pozastavuje právo s nimi nakládat*.

Losování musí být *provedeno* nejpozději do deseti dnů ode dne, kdy byl podán příkaz k očíslování. Lhůta nemá charakter lhůty propadné, ale AS by odpovídala akcionářům za škodu, která by jim mohla vzniknout v důsledku jejího nedodržení. Pozastavení práva akcionářů nakládat s akciemi by trvala delší dobu, než předpokládá zákon.

5. Průběh a výsledky losování s uvedením čísel vylosovaných akcií musí být ověřeny notářským zápisem. Představenstvo *oznámí* výsledky losování

způsobem určeným zákonem a stanovami pro svolání VH. Náležitosti oznámení – srov. § 213b odst. 3 a 4 ObchZ.

Pokud společnost vydala listinné akcie, je povinna je po zápisu snížení ZK do OR zničit.

Pokud AS vydala zaknihované akcie, podá představenstvo zprávu o výsledcích losování i osobě, která vede evidenci CP spolu s příkazem ke zrušení číslování nevylosovaných akcií. Po zápisu nové výše ZK do OR – podá představenstvo příkaz ke zrušení vylosovaných akcií osobě, která vede evidenci zaknihovaných cenných papírů. Tento příkaz musí být doložen výpisem z OR prokazujícím zápis výše ZK.

6. Za vylosované akcie je společnost povinna *zaplatit úplatu* alespoň ve výši, jež se určuje podle pravidel stanovených v § 186a odst. 4 ObchZ – přiměřená hodnota stanovená posudkem znalce, kterého nemusí jmenovat soud, ale AS si jej může zvolit sama. Cena stanovená jako minimální, lze stanovit i vyšší, což musí být řádně odůvodněno, aby nedošlo k poškození akcionářů, kteří v AS zůstávají.

Cenu je AS povinna zaplatit ve lhůtě uvedené v oznámení o výsledcích losování.

3. Vzetí akcií z oběhu na základě návrhu

1. Základní rozdíl proti vzetí akcií z oběhu za základě losování spočívá v tom, že při vzetí akcií z oběhu na základě návrhu nejsou akcionáři zbaveni svého majetku proti své vůli, ale ze své vůle společnosti akcie sami nabízejí.

2. VH může rozhodnout, že ZK

- bude snížen v rozsahu jmenovitých hodnot akcií, které budou vztahy z oběhu, nebo

- bude snížen o pevnou částku, přičemž může být riskantní, zda se ZK sníží právě o tento rozsah. Eventuální nedosažení pevné výše – rozdíl může být kryt jiným zákonným způsobem, např. snížením jmenovité hodnoty ostatních akcií.

3. Kupní cena, lhůta splatnosti, lhůta pro předložení akcií, sankce za nepředložení akcií – viz § 213c odst. 4 ObchZ. Uplatnění § 214.

4. Vztah AS k osobě, která vede evidenci CP – viz § 213c odst. 5 ObchZ.

5. Povinnosti představenstva – viz § 213c odst. 6 ObchZ.

Pozn. Ochrana věřitelů při snižování ZK :

- *oznamovací povinnost AS,*
- *uhrazovací a zajišťovací povinnost AS,*
- *zápisy v obchodním rejstříku*

4. Upuštění od vydání akcií (§ 213d ObchZ)

1. Tento způsob kombinuje metodu liberace a vyloučení akcionáře ze společnosti z důvodu nesplacení emisního kursu akcií.

2. Předpokladem tohoto snížení je, že upisovatel je v prodlení se zaplacením emisního kursu.

3. Výzva akcionáři, aby vrátil zatímní list ve stanovené lhůtě. AS nevydává akcie, které tento ZL nahrazuje. Společnost vrátí upisovateli bez zbytečného odkladu po zápisu snížení ZK do OR dosud splacený emisní kurs akcií po započtení svých nároků vůči upisovateli.

4. Aplikace § 214 ObchZ.

5. Zvýšení a snížení základního kapitálu na jedné valné hromadě (§ 216b ObchZ)

1. Zvýšení a snížení ZK probíhá zásadně jako dva samostatné procesy. Za určitých, zákonem stanovených podmínek, je možné oba tyto procesy zčásti spojit (začleněno zák. č. 142/1996 Sb.)

2. Důvody :

a) hospodaření AS skončilo ztrátou, kterou hodlá uhradit snížením ZK, přičemž k ozdravení chodu společnosti je potřebné získat další dodatečné zdroje cestou upisování nových akcií,

b) AS hodlá získat nové zdroje na kapitálovém trhu peněžitými vklady, přičemž předchozí peněžité vklady nebyly dosud splaceny.

3. Svolávat dvakrát po sobě v poměrně krátkém intervalu by bylo pro AS časově, finančně i organizačně náročné.

4. *Předpokladem* toho, aby VH mohla přijmout rozhodnutí o zvýšení i o snížení ZK je, že AS snižuje ZK podle ust. § 213d nebo § 216a odst. 1 ObchZ, tzn. :

- za účelem úhrady ztráty,

- za účelem převodu do rezervního fondu na úhradu budoucí ztráty, přičemž částka převáděná do rezervního fondu nesmí přesáhnout 10% ZK,

- za účelem upuštění od vydání akcií upisovatelům, kteří jsou v prodlení se splacením emisního kursu.

5. Způsob zvýšení ZK při postupu dle § 216b není nijak omezen, lze použít kterýkoliv ze čtyř zákonných postupů.

6. Právní úkony směřující ke zvýšení K může AS činit až poté, co bylo do OR zapsáno snížení ZK. Pokud RS snížení zamítne, usnesení o zvýšení ZK nenabude účinnosti a nelze jej realizovat.

7. AS však může podat návrh na zápis usnesení o snížení a zvýšení současně (není třeba jen u zvyšování ZK z vlastních zdrojů). Návrh se podává do třiceti dnů od přijetí příslušných usnesení VH. Návrh na zápis zvýšení ZK nelze podat současně s návrhem na jeho snížení.

6. Souběžné snížení a zvýšení ZK (§ 216c ObchZ)

1. Novela ObchZ č. 501/2001 Sb. začlenila možnost, aby jedna a táž VH rozhodla současně o zvýšení a snížení ZK a stanovila podmínky takového postupu.

2. Účel úpravy – umožnit AS, jejichž akcie jsou registrované, přičemž jejich kurs na veřejných trzích je nižší, než jejich jmenovitá hodnota, zvýšit základní kapitál na základě veřejné nabídky akcií.

3. Předpoklady (podmínky) :

a) AS musí splnit povinnosti dle ustanovení § 215 a § 216 odst. 1 a 2 ObchZ směřující k ochraně věřitelů,

b) účelem snížení ZK je přizpůsobení jmenovité hodnoty akcií jejich ceně na veřejném trhu v souvislosti se zvýšením ZK upsáním nových akcií na základě veřejné nabídky. Nepoužije se ust. § 216b ObchZ.

4. Náležitosti usnesení VH - § 216c odst. 2 ObchZ.

5. O zápisu usnesení VH o zvýšení a snížení ZK a o zápisu snížení a zvýšení rozhoduje OR jedním usnesením – k tomu blíže srov. § 216c odst. 3 ObchZ.

7. Postup společnosti při prodlení akcionáře s předložením listinných cenných papírů

1. Postup AS dle § 214 ObchZ se použije nejen v případech *snížení* ZK, při kterých jsou akcionáři (upisovatelé) povinni *předložit* listinné akcie nebo zatímní listy společnosti k výměně, vyznačení nové jmenovité hodnoty nebo stažení z oběhu, ale také v případech, kdy :

- AS rozhodla o změně podoby listinných akcií za zaknihované podle § 186 odst. 3 a § 10 ZoCP a stahuje listinné akcie z oběhu,

- AS rozhodla o změně druhu nebo formy akcií (viz § 186 odst. 3 ObchZ) a stahuje je za účelem jejich výměny za akcie jiného druhu nebo formy,

- AS rozhodla o zvýšení základního kapitálu (viz § 207 odst. 7, § 208, § 209 odst. 2, § 209a, ObchZ), kdy společnost stahuje akcie z oběhu za účelem jejich výměny za akcie vyšší jmenovité hodnoty nebo za účelem vyznačení vyšší jmenovité hodnoty,

- AS rozhodla o štěpení akcií (viz § 186b odst. 2 ObchZ) o určité jmenovité hodnotě na více akcií o nižší jmenovité hodnotě a stahuje je za účelem jejich výměny za akcie nižší jmenovité hodnoty,

- AS rozhodla o spojení akcií (viz § 186b odst. 2 ObchZ) a stahuje akcie z oběhu za účelem jejich výměny za akcie vyšší jmenovité hodnoty,

- AS rozhodla o snížení ZK upuštěním od vydání akcií a stahuje z oběhu ZL, ohledně něhož bylo rozhodnuto o upuštění od vydání akcií podle § 213d ObchZ,
- AS vyměňuje vyměnitelné dluhopisy vydané v listinné podobě za akcie společnosti dle § 207 odst. 7 ObchZ),
- AS rozhodla o změně zaknihovaných akcií na akcie listinné a akcionář se dostane do prodlení s převzetím listinných akcií,
- upisovatel splatil emisní kurs akcií a společnost stahuje z oběhu zatímní list za účelem jeho výměny za akcie (viz § 176 odst. 5 ObchZ),
- je třeba doplnit určité údaje na listinné CP nebo je zapotřebí tyto údaje v souladu se skutečností změnit (změna firmy, změna sídla AS, změna firmy nebo sídla akcie na jméno).
- zrušení společnosti (viz § 220 odst. 3 a § 220g odst. 8 ObchZ).

V některých případech zákon na použití nebo přiměřené použití § 214 ObchZ výslovně odkazuje, jindy je lze *dovodit* z obecné dikce odst. 1.

2. Představenstvo *vyzývá* akcionáře k předložení akcií (ZL, dluhopisů) způsobem určeným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady. Představenstvo stanoví k předložení přiměřenou *lhůtu* a současně upozorní, že

- jinak prohlásí nepředložené nebo nevrácené CP za neplatné,
- jinak nepřevzaté CP prodá.

Prohlásí-li společnost nepřevzaté nebo nevrácené CP za neplatné, nelze již nich uplatňovat žádná práva – práva a povinnosti s nimi spojená pro majitele zanikají.

3. Způsob zveřejnění výzvy dle § 214 odst. 1, 3 a 4 vyplývá z § 769 – zveřejnění se provádí v Obchodním věstníku.

4. Povinnost prodat nové akcie nebo zatímní listy prostřednictvím obchodníka s cennými papíry, popřípadě ve veřejné dražbě, stanovená v odst. 4, chrání akcionáře (upisovatele) před prodejem za nepřiměřeně nízkou cenu.

5. Jestliže nemají být za akcie nebo ZL nebo dluhopisy, které byly představenstvem prohlášeny za neplatné, vydány nové akcie nebo zatímní listy,

není prohlášením jejich neplatnosti dotčeno právo jejich majitele na zaplacení jejich ceny nebo vrácení emisního kursu nebo jeho části.

Společnost si však může proti pohledávce akcionáře na zaplacení ceny nebo vrácení emisního kursu započítat pohledávky, které jí vznikly proti majiteli CP v souvislosti s prohlášením jeho akcií, dluhopisů nebo zatímních listů za neplatné.

6. Jestliže byly za neplatné prohlášeny akcie, zatímní listy nebo vyměnitelné dluhopisy, které mají být vyměněny za nové akcie nebo zatímní listy, nebo nebyly listinné akcie při změně podoby převzaty akcionáři ani v dodatečně přiměřené lhůtě, je představenstvo oprávněno tyto nové akcie nebo zatímní listy prodat prostřednictvím obchodníka s CP bez zbytečného odkladu na účet jejich majitele na regulovaném trhu – pokud jsou kótované. Nejsou-li kótované, pak je představenstvo oprávněno je prodat ve veřejné dražbě – srov. zák. č. 26/2000 Sb. a ZoCP. Místo, dobu a předmět dražby je představenstvo povinno zveřejnit v OV nejméně dva týdny před jejím konáním. Ve stejné lhůtě odešle zprávu o veřejné dražbě nebo o záměru akcie prodat na regulovaném trhu osobě, pokud je společnosti známa. Výtěžek z prodeje akcií nebo zatímních listů po započtení pohledávek společnosti proti dotčené osobě vzniklých v souvislosti s prohlášením akcií za neplatné a prodejem akcií vyplatí společnost bez zbytečného odkladu dotčené osobě nebo jej uloží do úřední úschovy.